

Bærum Kommune

BEVARINGSPLAN BRYN KIRKEGÅRD

Utgave: 1

Dato: 2015-04-21

• www.asplanviak.no

FORORD

Asplan Viak har vært engasjert av Bærum Kommune for å oppdatere bevaringsplan for Bryn fra 1996. Kaia Gunby Berger og Eva Marie Larsen har vært Bærum kommunes kontaktpersoner for oppdraget.

Aud Wefald har vært oppdragsleder for Asplan Viak. Åse Marit R Flesseberg har vært ansvarlig for historisk kildesøk, ny registrering og oppdatering av registreringsskjemaer for gravutstyr. Ine Wegner Tollefsen har hatt særlig ansvar for registrering av vegetasjon og materialbruk, samt landskapsplan med forslag til tiltak innenfor bevaringsområdet.

Skien, 21/04/2015

Aud Wefald
Oppdragsleder

Åse Marit R. Flesseberg
Kvalitetssikrer

Forside: fotograf Widerøe flyveselskap og Polarfly AS, Bærumssamlingen.

Bærum Kommune

Asplan Viak AS

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	3
1.1	Bakgrunn.....	3
1.2	Retningslinjer for prosjektet	3
1.3	Gjennomføring	3
2	BRYN KIRKEGÅRD	4
2.1	Historie	4
2.2	Dagens gravplass - bevaringsområdet	5
3	Registrert gravutstyr	7
3.1	Kriterier	7
3.2	Antall registrert.....	7
3.3	Alderssammensetning	20
3.4	Materialer	20
3.5	Bevaringsverdi	20
4	Konsekvenser av planen.....	22
4.1	Lovgrunnlag for bevaring av gravplass	22
4.2	Hjemmel for bevaringsplanen på Bryn kirkegård	23
4.3	Framtidig bruk av graver med bevaringsverdig gravutstyr	23
4.4	Gravminner uten bevaringsverdi innenfor bevaringsområdet	25
4.5	Eventuelle andre tiltak på gravstedene	26
4.6	RESTAURERING AV GRAVUTSTYR	27
5	Landskapsplan	28

5.1	Innramming mot yttersiden av gravplassen	28
5.2	Vegetasjon	28
5.3	Veger og plasser	31
5.4	Markering av den gamle grensen mot øst	33
5.5	Møblering	33
6	VEDLEGG	35

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Bryn kirkegård er den av gravplassene i Bærum som har det største samlede felt med gravminner fra før siste krig.

Bærum kommune fikk i 1996 utarbeidet en bevaringsplan for å få oversikt over bevaringsverdig gravutstyr. Det ble også laget forslag til bestemmelser om nye gravminner på de aktuelle feltene. Det er gått 18 år siden første registrering og Bærum kommune ønsker derfor å få oppdatert registreringen. En del gravminner er gått tapt, mange har endret tilstand og en del gravminner som ikke var interessante i 1996 er interessante å bevare i dag.

Planen omfatter 5 gravfelt på sørsiden av kirken. Det er denne delen av gravplassen som ble tatt i bruk først.

I forbindelse med revisjonen er det også utarbeidet en landskapsplan for området som omfattes av bevaringsplanen. Formålet er å foreslå tiltak som bidrar til at bevaringsområdet fremstår som helhetlig med utforming og materialbruk som er tilpasset områdets spesielle karakter. Som grunnlag for arbeidet med landskapsplanen er det gjort en enkel registrering av vegetasjon og andre elementer på resten av gravplassen. (vedlegg 7)

1.2 Retningslinjer for prosjektet

Planen tar utgangspunkt i eksisterende registrering og i kapittelet «Bevaringsarbeid på kirkegårder» i boken «Kirkegården- et levende kulturminne». Registreringsskjema for gravminner og gravplassvedtekter er gjennomgått og oppdatert. Metodikken bevaringsplanen bygges på er godkjent av Riksantikvaren.

1.3 Gjennomføring

Planen er utarbeidet av landskapsarkitekt MNLA Aud Wefald, ARK Åse Marit R. Flesseberg og LARK Ine Wegner Tollefsen. I forbindelse med oppdateringen er alle gravstøtter målt inn digitalt med to punkt i bakre kant. Nøyaktigheten på plasseringen er derfor svært god. Høyde

og tykkelse på gravminnene ble målt manuelt med målebånd. Registreringer av gravutstyr og innmåling av alle gravminner er utført i forbindelse med oppdatering av planen.

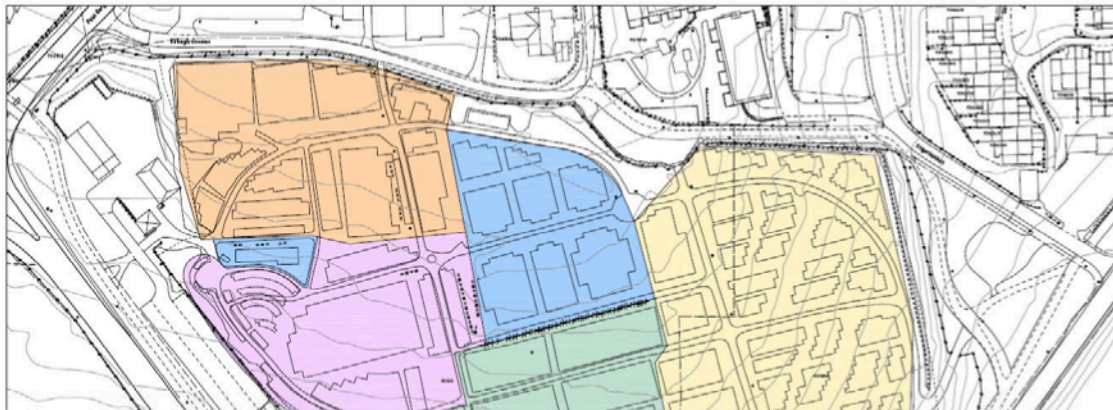
2 BRYN KIRKEGÅRD

2.1 Historie

Bryn kirkegård ble opparbeidet samtidig med bygging av kirken og ble tatt i bruk i 1862. Hele området som omfattes av bevaringsplanen er en del av den opprinnelige gravplassen. Det antas imidlertid at den aller østligste delen er blitt fylt opp med masse seinere og tatt i bruk i 1899. På dette tidspunkt ble også muren i østre grense av feltene 002 og 005, mot Brynsveien, bygget.

Gravminnet på den første grav som ble tatt i bruk, et vakkert støpejernskors, står fremdeles på gravplassen.

I forbindelse med kirkens 100-års jubileum ble det utarbeidet et jubileumsskrift hvor også gravplassen er omtalt (avsnittet om gravplassen er i sin helhet tatt med i vedlegg 1). Beretningen gir innføring i ganske andre prinsipper for tildeling av graver enn det som er vanlig i dag. Gravplassen var inndelt i ulike felt som ble fordelt etter rikdom og status. Også antallet graver ble fordelt etter de samme prinsipper. Eiendommer av skyld over 20 daler kunne få tildelt 5 graver, som var det høyeste antall en kunne få på en gang. Det er grunn til å anta at mesteparten av det bevaringsverdige gravutstyret som omfattes av planen har stått på gravsteder forbeholdt eiendommer/gårdsbruk. Sannsynligvis har alle disse hatt gravrammer som markerte gravstedets utstrekning.

Oversiktskart over Bryn kirkegård som viser utbyggingsetapper.

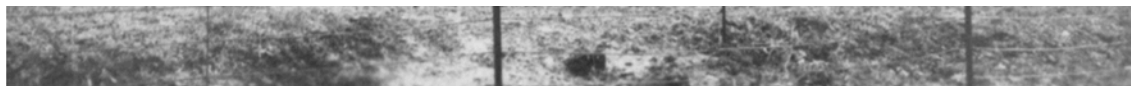
2.2 Dagens gravplass - bevaringsområdet

Bryn kirkegård har blitt utvidet en rekke ganger, senest i 1992. I dag har gravplassen et samlet areal på ca 50 da.

Gravplassen har en flott plassering relativt høyt i landskapet med fritt utsyn mot Kolsåstoppen. Bærum kommune v/ gravplassavdelingen har gjennom bevisst bruk av ressurser lyktes med å gi gravplassen preg av velholdt parkanlegg. Gravplassen er mye besøkt av publikum.

Den eldste delen av gravplassen har beholdt et annet preg enn resten av gravplassen. Dette til tross for at det i 1947 ble innført bestemmelser om at rammer ikke skulle være tillatt og at nye gravsteiner ikke måtte være høyere enn 60 cm. Så godt som samtlige rammer er fjernet. En relativt stor andel av de opprinnelige gravminnene står imidlertid fremdeles på gravstedene. Dette skyldes en sterk lokal tradisjon for å bruke gravminnet flere ganger. Det er svært karakteristisk for gravplassen at mange gravminner har inskripsjoner med en hel rekke navn.

Fra en begravelse 1920. På bildet ser man også de mange gravrammene som nå er fjernet. Fotograf ukjent, Bærumssamlingene

Bevaringsområde ligger sør for kirken og utgjør den sørvestre delen av gravplassen. Hele sørenden inkl. bevaringsområdet er rammet inn av en flott bøkehekk. Hekken omkranser også vestre del av bevaringsområdet mot omkringliggende veier. I enden av bevaringsområdet går det en trerekke plantet i retning sør – nord. De store gamle trær viser hvor den gamle gravplassen var avgrenset.

Den gamle delen består av 5 delfelt med graver; to helt syd og 3 rett nedenfor kirken.

Hele gravplassen har et stisystem med rette veier på kryss og tvers. I den gamle delen går det en sti fra adkomst i sør og rett opp til kirken. Vinkelrett på denne og parallelt med kirken går det to stier gjennom området; en inntil kirken og en midt gjennom området.

Aksen fra sør opp til kirken (nord) flankeres av store lindetrær i sør ved stikrysset og ende ved kirken. Her er det satt opp et krigsminnesmerke på kirkeveggen.

Denne delen av gravplassen stod klart til kirken var ferdig. Tilgjengelig litteratur og gamle foto sier ikke så mye om hvordan det faktisk så ut, men en del av trærne var der tidlig. I festskriftet «Bryn kirke v. Bærum 1861-1961» står det «Den 27. febr. 1894 søkte kirkeverge Hans Tanum Børum Herredsstyre om en bevilgning på kr. 81.00 til beplantning av den nye delen av kirkegården. Gartner Johansen på Bærum verk hadde utarbeidet tegning, og i planen gikk også inn å plante 4 kastanjetrær ved inngangen til kirken. Herredsstyre behandlet saken i møte 8. april og bevilget «intil 80 Kroner til Beplantning».» I 1932 og 1946 ble gravplassen utvidet på nordsiden av kirken. Videre står det i festskriftet at «Kommunegartner B. Mostøl har siden utarbeidet planer for parkmessig behandling av både den nye og eldre delen av kirkegården.» «Under ledelse av kommunegartneren er det blitt foretatt omfattende beplantninger både av prydbusker og blomster, det er jevnet ut og tilsådd, lagt helleganger og et par mindre vannbasseng med fontene er anskaffet.».

Foto fra Bryn 1900 fotograf ukjent, Bærumssamlingen. Merk alle obeliskene på gravfeltene i bakgrunnen.

3 REGISTRERT GRAVUTSTYR

3.1 Kriterier

Følgende kriterier er lagt til grunn for registrering:

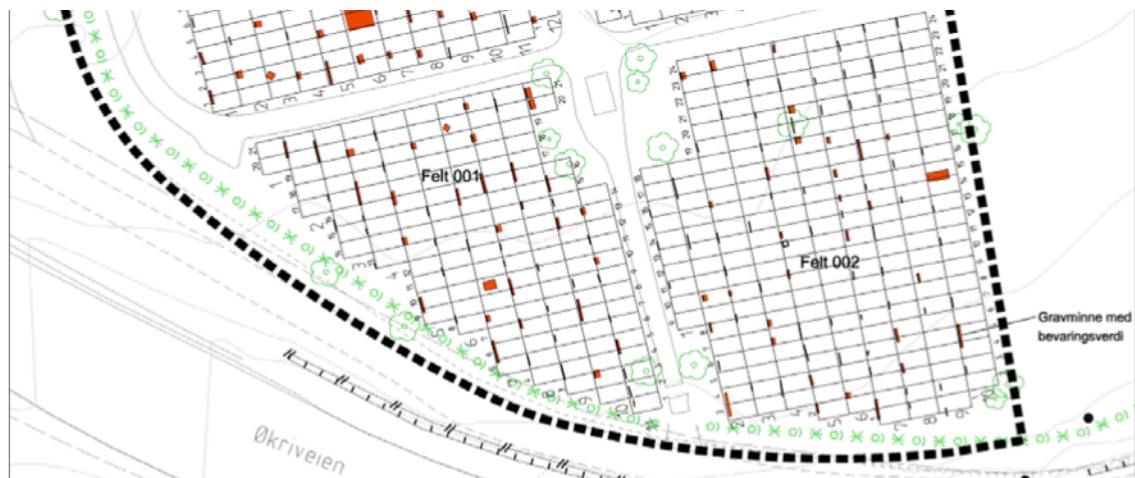
- gravminner som står på feltene 001, 002, 003, 004 og 005
- gravminner eldre enn 60 år

3.2 Antall registrert

Det er registrert tilsammen 123 gravminner/gravsteder på området. Disse fordeler seg på feltene:

	2014	1996
FELT 001	31 gravminner	14 gravminner
FELT 002	31 gravminner	16 gravminner
FELT 003	47 gravminner	31 gravminner
FELT 004	8 gravminner	8 gravminner
FELT 005	10 gravminner	6 gravminner
Sum	127	75

Bevaringsområdet med alle gravene på feltene 1-5. Graver med bevaringsverdig gravutstyr markert med rødt.

Det er utarbeidet skjemaer over alle registrerte gravminner. Skjemaene er systematisert etter gravfelt. Alle gravminner er fotografert, og bilde lagt inn i skjema. Se vedlegg 6

3.2.1 Registreringer felt 001

GRAV NR.	TYPE GRAVMINNE	MATERIALE	DATO (først gravlagte)	KOMMENTAR
001-02-020/021	Rektangulært gravminne i to deler	Sort stein	1936	Familiegravsted
001-03-020/021	Rektangulært gravminne i tre deler	Sort stein	1941	Familiegravsted
001-04-017/018	Gravminne i tre deler, med buet topp og svungne vanger	Sort stein	1943	Familiegravsted
001-04-020/021	Obelisk	Sort stein	1930	Flott obelisk
001-05-010/011	Rektangulært gravminne i tre deler	Sort stein	1940	Familiegravsted
001-05-014	Sort gravminne m. buet topp	Grå stein (kvartsitt)	1880	Særpreget middelalderinspirert gravminne. Skrift vanskelig å lese
001-05-016/017	Rektangulært gravminne	grovhugget stein	1899	Naturstein
001-06-019	Flat obelisk m.medaljong + navneplate	Rød stein, marmorplate	1908	Eneste hele DAGENrelieff på kirkegården
001-07-005/006	Rektangulært gravminne i tre deler	Grå stein	1940	Familiegravsted
001-007-008	Flat obelisk	Grå stein	1903	
001-07-010	I liggende helle	Grå stein	1903	

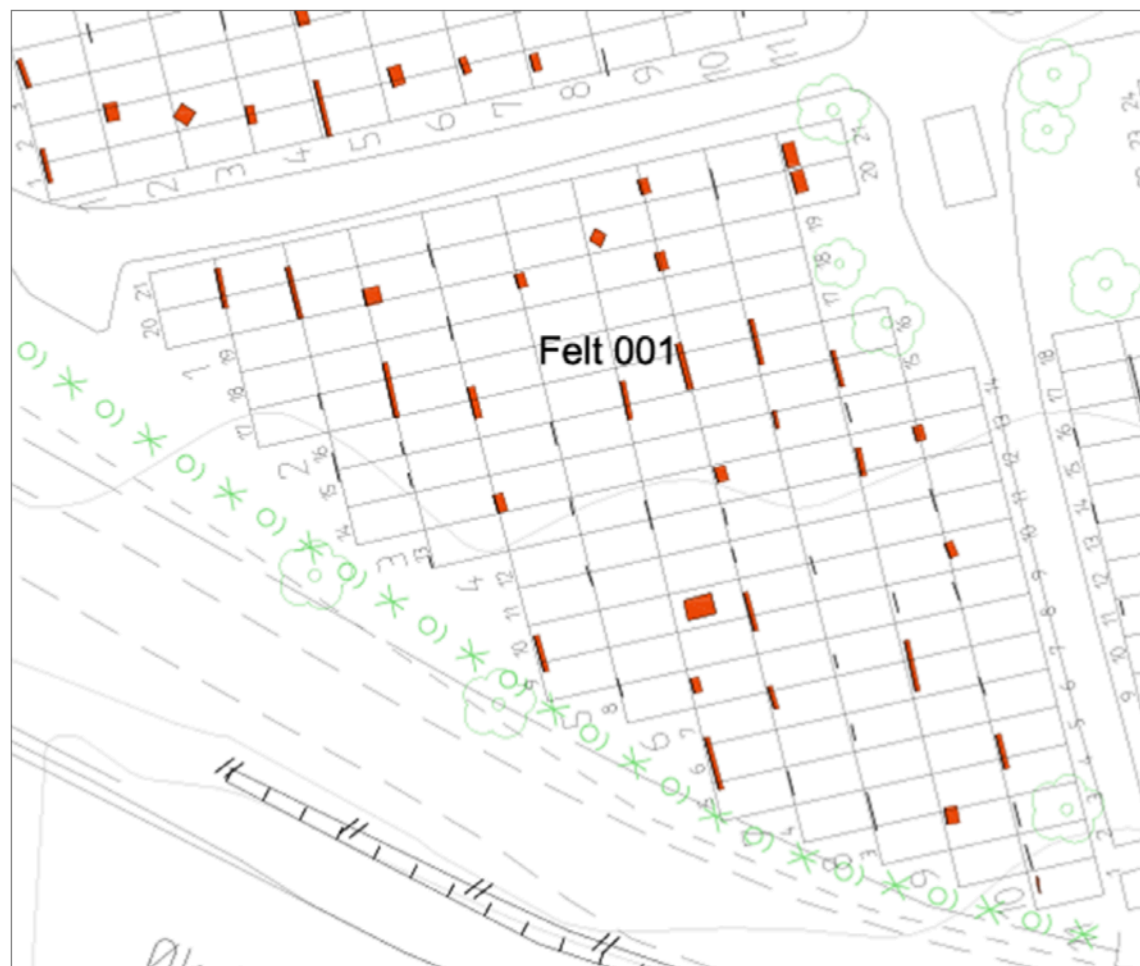
001-07-015/016	Rektangulært gravminne	Grå stein	1949 (1905)	Familiegravsted
001-07-020	Obelisk	Sort stein	1897	Før 1900.Velformet sentralt plassert obelisk i god stand. Mange navn
001-08-007/008	Rektangulært gravminne	Sort stein	1932	Familiegravsted
001-08-009/010	Gravminne i tre deler med buet topp og vanger	Sort stein	1937	Familiegravsted
001-08-013	Obelisk	Rød stein	1916	Fin obelisk. Mange navn
001-08-016/017	Rektangulært gravminne	Grå stein	1936	Familiegravsted

GRAV NR.	TYPE GRAVMINNE	MATERIALE	DATO (først gravlagte)	KOMMENTAR
001-08-019	Flat obelisk	Rød stein	1946	To like
001-08-021	Flat obelisk	Rød stein	1926	To like
001-09-014	Rektangulært gravminne med buet topp	Grå stein	?	
001-09-016/017	Gravminne i tre deler, med buet topp og svungne vanger	Grå stein	1946 (1908)	Familiegravsted
001-10-003/004/005	Høy stele	Grå stein	1863	Før 1900, datering usikker
001-10-007/008	Rektangulært gravminne i tre deler	Grå stein	1935	Familiegravsted
001-10-013	Rektangulært gravminne med buet topp og rektangulære sidevanger	Grå stein	1941	Familiegravsted
001-10-015/016	Trapeformet gravminne med trapesformede sidestykker	Grå stein	1956	Eneste i sitt slag
001-10-020	Gravminne i empirestil med gavlførm topp	Rød stein	1883	Særpreget gravsted med to like gravminner. Sentralt plassert. Må pusses opp.
001-10-021	Gravminne i empirestil med gavlførm topp	Rød stein	? Uleselig	Særpreget gravsted med to like gravminner. Sentralt plassert. Må pusses opp.
001-11-001	Kors	Støpejern	1862	Første gravminne på kirkegården.
001-11-004/005	Rektangulært gravminne	Svart stein	1938	Familiegravsted
001-11-010	Flat obelisk	Grå stein	1902	

001-11-013	Flat obelisk	Grå stein	1901	
------------	--------------	-----------	------	--

Bærum Kommune

Asplan Viak AS

Felt 1. Graver med bevaringsværdig gravutstyr markert med rødt

Særpreget gravsted på felt 001

3.2.2 Registreringer felt 002

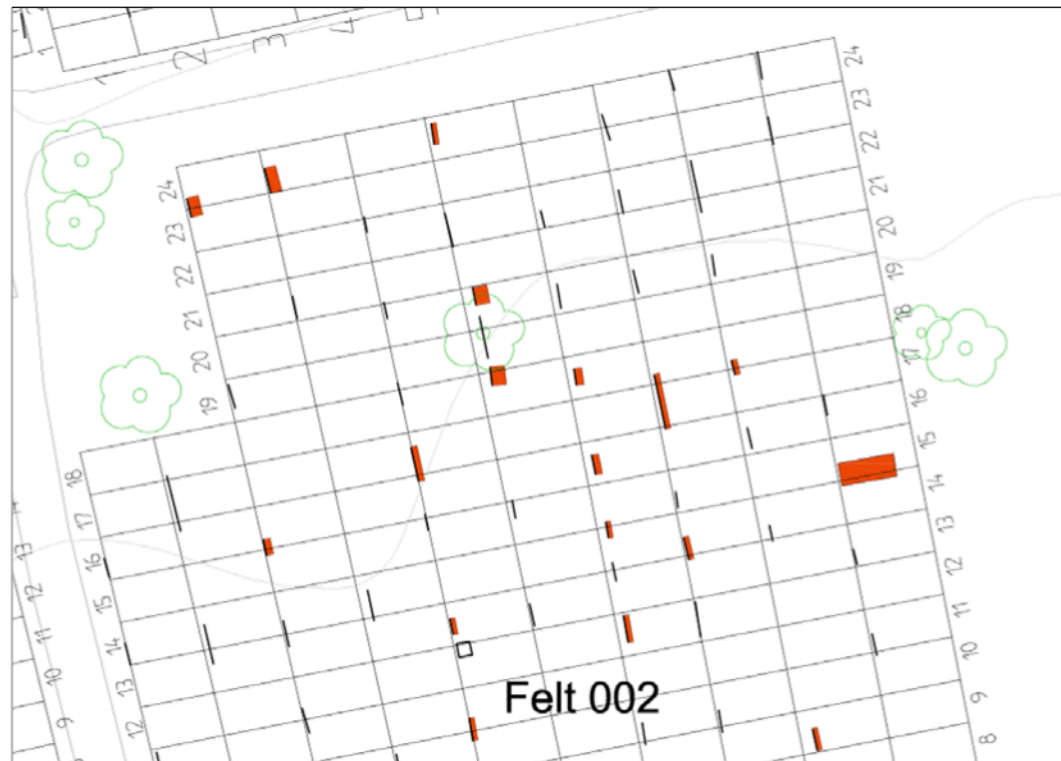
GRAV NR.	TYPE GRAVMINNE	MATERIALE	DATO (først gravlagte)	KOMMENTAR
002-02-003/004	Rektangulært gravminne med inntrukket, buet topp, svungne vanger og endestykker med kule	Sort stein	1940	
002-02-008	Rektangulært gravminne med inntrukket topp	Sort stein	1946	
002-02-01	Obelisk	Mørk grå stein	1922	Gravminnet er snudd, brukt av flere generasjoner
002-03-010	Lite grav- minne med spissbuet topp	Marmor	1932	
002-03-015/016	Høy stele	Mørk grå stein	1928	Gravminnet er snudd og brukt om igjen
002-03-023/024	Flat obelisk	Rød stein	1924	
002-04-007	Lav stele	Grå stein	1949	To like
002-04-008	Lav stele	Grå stein	1915 (1892)	To like. Navn trolig overført fra tidligere gravminne
002-04-024	Stort grav- minne med gavl og kors	Rød stein, kors + plate i marmor	1873	Trenger oppussing. Et av gravplassens mest særpregete gravminner.
002-05-002	Gravminne med buet topp	Mørk stein	1940	
002-05-004	Gravminne m. utsvunget buet topp	Mørk grå stein	1934	Tidstypisk
002-05-010/011	Gravminne med inntrukket, buet	Sort stein	1944	

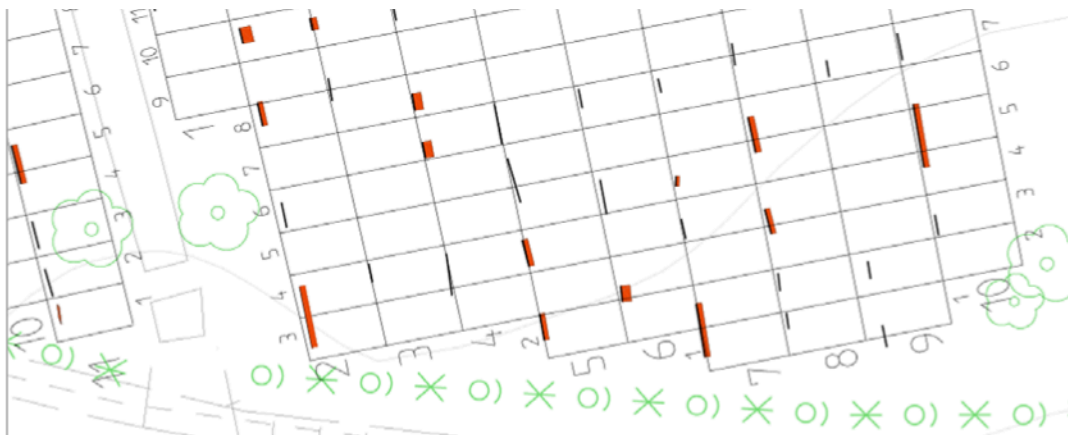
	topp			
002-05-013	Rektangulært gravminne	Betong	1934	Et av gravplassens få betonggravminner. Meget tidstypisk
002-05-017	Rektangulært gravminne med inntrukket topp og rektangulære sidestykker	Sort stein	1927	

GRAV NR.	TYPE GRAVMINNE	MATERIALE	DATO (først gravlagte)	KOMMENTAR
002-06-003	Flat obelisk	Rød stein	1887	
002-06-017/018/019/020	Kors på høyt postament	Rød stein	1914	Gravstedet består av to like gravminner med et nyere (1953) i mellom. Hengeask.
002-06-018/019/020	Kors på høyt postament	Rød stein	1880	Gravstedet består av to like gravminner med et nyere (1953) i mellom. Hengeask.
002-06-024	Rektangulært gravminne	Lys grå stein	1947	
002-07-001/002	Rektangulært gravminne med buet topp og svungne vanger	Sort stein	1934	
002-07-005	Lite gravminne med buet topp og engel	Sort stein	1945	
002-07-012	Rektangulært gravminne m. buet topp	Svart stein	1929	Tidstypisk
002-07-/014	Lite gravminne med buede hjørner	Svart stein	1924	
002-07-015/016	Høy stele	Svart stein	1885	Datering kan være usikker
002-07-018	Stele m. "bollekanter"	Mørk grå stein	1925	
002-08-004	Rektangulært gravminne med avtrappede sidestykker.	Betong	1938	Få gravminner i betong
002-08-005/006	Rektangulært gravminne med buede hjørner og sidestykker	Sort stein	1937	

	med buet tilslutning			
002-08-014	Rektangulært gravminne med buede hjørner	Mørk stein	1937	
002-08- 017/018	Gravminne med buet topp og karnissformet avtrapping og buede vanger	Svart stein	1950	
002-09-009	Gravminne med buet toppstykke	Lys stein	1952	

GRAV NR.	TYPE GRAVMINNE	MATERIALE	DATO (først gravlagte)	KOMMENTAR
002-09-017	Rektangulært gravminne med buet topp	Betong med navneplate i glass	1933	
002-10- 004/005	Gravminne med inntrukket buet toppstykke, svungne vanger og endestykker med kule	Sort stein	1954	
002-10-015	Liggende plate	Rød stein	1936	Få plater på gravplassen

Felt 2 Graver med bevaringsverdig gravutstyr markert med rødt

3.2.3 Registreringer felt 003

GRAV NR.	TYPE GRAVMINNE	MATERIALE	DATO (først gravlagte)	KOMMENTAR
003-01-001/002	Rektangulært m. bue	Svart stein	1930	Tidstypisk
003-01-004	Rektangulært gravminne	Svart stein	1932	
003-01-009/010	Gravminne med inntrukket topp og buede hjørner	Lys stein	1950	
003-01-017	Flat obelisk	Rød stein	1897	Før 1900
003-02-002/003	Flat obelisk	Svart stein	1902	
003-02-007	Flat obelisk m.spissbue	Svart stein	1913 (1889?)	Unikt
003-02-009/010	Rektangulært med buet topp og svungne sidevanger	Svart stein	1931	
003-02-015/016	Rektangulært m.vanger	Grå stein	1933	Tidstypisk, 5 navn
003-02-018	Gravminne m. utsvunget buet topp	Mørk grå stein	1934	Tidstypisk - Samme som 2-5-3
003-02-021	Naturstein	Lys rosa	1940	
003-03-002	Obelisk	Grå stein	1911	Fin obelisk, mange navn
003-03-005	Kors	Marmor	1911	Unikt
003-03-013/014	Rektangulært gravminne	Grå stein	? (overført fra tidligere)	Familiegravsted
003-03-019/020	Rektangulært gravminne med avtrappet topp og vanger	Sort stein	1939	

003-03-021/022	Gravminne med buet topp og svungen avtrapping, samt buede vanger	Sort stein	1906	
003-04-001/002	Flat obelisk	Sort stein	1898	God tilstand, før 1900
003-04-007	Kors m. navneplate	Smijern/ sort stein	1902	Helt unikt, to like
003-04-008	Kors m. navneplate	Smijern/ sort stein	1985 (gjenbruk)	Helt unikt, to like

GRAV NR.	TYPE GRAVMINNE	MATERIALE	DATO (først gravlagte)	KOMMENTAR
003-05-002	Rektangulært gravminne med avtrappet topp og kvadratiske sidestykker	Sort stein	1907	
003-05-004	Flat obelisk	Sort stein	1907	
003-05-007/008	Rektangulært gravminne. Sidestykker med to riller	Sort stein	1933	
003-05-013/014	Rektangulært gravminne i tre deler. Stort kors i toppen	Sort stein	1941	Familiegravsted
003-05-018/019	Ubearbeidet steinblokk. Runeinspirert skrifttype	Rød stein	1940	
003-06-001/002	Flat obelisk	Svart stein	1914	Mange navn
003-06-004/005/006/007/008/009	Obelisk m. navneplater	Sort stein	1916 (montert 1921)	Meget spesielt gravsted i god stand. Endret i forhold til opprinnelig utførelse.
003-06-011	Stele	Svart stein	1916	Mange navn. Monumentet kan være yngre enn 1916
003-06-013/014	Rektangulært gravminne i tre deler	Svart stein	1912 gravminnet er yngre	
003-06-017/018	Rektangulært m.vanger, ramme m.port	Grå stein	1932	Tidstypisk. Få rammer bevart
003-07-001/002	Flat obelisk	Mørk grå stein	1917	

003-07-013/014	Ubearbeidet steinblokk. Runeinspirert skrifttype	Grå stein	1929	Tidstypisk
003-07-016	Korsformet gravminne	Rød stein	1942	
003-08-001	Flat obelisk	Rød stein	1918	
003-08-003/004	Rektangulært gravminne med rektangulære og kvadratiske sidestykker	Sort stein	1946	
003-08-009	Rektangulært	Grå stein	1921	Tidstypisk

GRAV NR.	TYPE GRAVMINNE	MATERIALE	DATO (først gravlagte)	KOMMENTAR
	gravminne med buet topp			
003-09-003	Flat obelisk	Mørk grå stein	1927	
003-09- 008/009	Rektangulært gravminne i tre deler	Grå stein	1935	
003-09-011	Liggende plate	Støpejern	1892	To like plater - ligger etter hverandre, i rekke 9 og 10
003-09- 014/015	Liggende plate	Støpejern	1945	Det er svært uvanlig med så nye gravminner i støpejern
003-09-017	Bauta	Mørk grå stein	1904	
003-10- 002/003	Flat obelisk med medaljong	Rød stein med marmorplate	1875	Over 100 år. Et av få med porselensmedaljong
003-10-007	Obelisk	Grå stein	1909	
003-10-011	Liggende plate	Støpejern	1883	Samme som 3-9-11
003-10-015	Flat obelisk	Mørk grå stein	1909	
003-011- 003/004	Rektangulært gravminne i tre deler	Grå stein	1938	
003-11-013	Flat obelisk	Mørk grå stein	1904	
003-12-002	Bauta	Mørk grå stein	?	Skrift lite lesbar, to like ved siden av hverandre
003-12-005	Bauta	Mørk grå stein	?	Skrift lite lesbar, to like ved siden av hverandre

Bærum Kommune

Asplan Viak AS

Felt 3 Graver med bevaringsverdig gravutstyr markert med rødt

*Et av gravplassens
mest særpregete
gravminner på felt 003*

3.2.4 Registreringer felt 004 og 005

GRAV NR.	TYPE GRAVMINNE	MATERIALE	DATO (først gravlagte)	KOMMENTAR
004-01-005/006	Rektangulært gravminne med vanger	Grå stein	1930 (1918 ?)	Tidstypisk
004-01-015	Flat obelisk	Mørk grå stein	1917	
004-02-002	Obelisk	Grå stein	1934	Dårlig lesbarhet
004-03-018	Liggende plate	Støpejern	1916	To like
004-03-019	Liggende plate	Støpejern	1921	To like
004-04-005	Rektangulær med buet overstykke	Sort stein	1947	
004-04-015	Flat obelisk	Mørk grå stein	1913	
004-05-013/014	Flat obelisk	Rød stein	1876	Over 100 år
005-01-014	Rektangulært gravminne	Kleberstein	1941	Eneste gravminne i kleberstein på gravplassen
005-01-018	Kors på høyt postment	Mørk grå stein	1921	Få av denne type
005-02-006	Rektangulært med laurbær og fakler	Lys grå stein	1953	
005-03-016	Stele	Mørk grå stein	1921	Tidstypisk
005-04-021	Liggende plate	Rød stein	1923	Få plater på gravplassen. To like
005-04-022	Liggende plate	Rød stein	1923	Få plater på gravplassen. To like
005-05-014	Rektangulær med buede hjørner	Sort stein	1946	
005-05-018	Rektangulært gravminne	Betong m. marmornplate	1924	Et av fire bevarte betonggravminner på gravplassen

	gravminne	marmorplate		gravprisen
005-05-024/025	Sammensatt gravminne m. gavl og søyler	Lys, grå stein, sort navneplate	1924	Spesielt gravminne
005-06-024/025	Rektangulær med byet topp og inntrukne hjørner	Grå stein	1924	

Felt 4 og 5 Graver med bevaringsverdig gravutstyr markert med rødt

3.3 Alderssammensetning

Det eldste gravminnet som er registrert er fra 1862 og står på den første grava på gravplassen. Totalt er 13 gravminner fra før 1900. Bryn kirkegård har en stor andel gravminner fra perioden 1920-1950. Gravminnene i Art Deco-stil i mange forskjellige former er meget karakteristiske for gravplassen. Flere av dem er store og med mange navn.

3.4 Materialer

De aller fleste registrerte gravminnene er i stein. Mange ulike steintyper og overflatebehandlingsformer er representert.

Støpejernsgravminnene fra Bærums Verk er representert ved et kors fra 1862 og 5 jernplater fra henholdsvis 1883, 1892, 1916, 1921 og 1945. Av gravplassens mest særpregete gravminner er to like smijernskors med navneplater i stein. Det eldste korset har navneplate fra 1902. Det er imidlertid vanskelig å anslå alder fordi navneplatene kan være skiftet ut.

Det er registrert tre gravminner i betong. Disse er delvis i overraskende god stand. Bare to gravsteder har en form for innramming. Bare Engers gravsted fra 1916 på felt 003 har ramme rundt hele gravstedet (6 graver). Her er også et lavt gitter i smijern.

3.5 Bevaringsverdi

Gravminnene er kategorisert etter bevaringsverdig eller meget bevaringsverdig og de er vurdert i forhold til om gravminnet er bevaringsverdige i seg selv eller om de er viktige som en del av et kulturmiljø. I tillegg er det oppgitt om gravminnet er unikt (d.v.s. at det ikke finnes flere av samme type på gravplassen). Ved fastsetting av bevaringsverdi er tatt hensyn til følgende kriterier:

- alder
- stilhistorie
- lokale materialer og tilvirking (f.eks. støpejernsplatene)
- tidstypiske gravminner
- forekomst på gravplassen
- gravminnets betydning for helheten innenfor bevaringsområdet

Blant gravminnene - 47 stykker i alt – definert som meget bevaringsverdige enkeltminner, er det representert mange ulike typer. Det må være en overordnet målsetting at alle disse bevares for framtida.

Felt 001	Felt 002	Felt 003		Felt 004 og 005
001-04-020	002-02-010	003-01-001/002	003-06-017/018	004-03-018
001-05-014	002-03-010	003-02-007	003-07-013/014	004-03-019
001-06-019	002-04-024	003-02-018	003-09-008/009	005-01-014
001-07-010	002-05-002	003-03-005	003-09-011	005-01-018
001-07-020	002-05-013	003-03-013	003-09-014/015	005-02-006
001-10-003	002-06-018/019/020	003-03-021/022	003-10-002/003	005-05-018
001-10-013	002-07-005	003-04-007	003-10-011	
001-10-015/016	002-08-004	003-04-008	003-11-013	
001-10-020	002-09-009	003-05-002		
001-10-021	002-09-017	003-06-004/005/006 /007/008/009		
001-11-001	002-10-004	003-06-013/014		

Tabell med oversikt over meget bevaringsverdige enkeltminner

De fleste gravminnene som omfattes av bevaringsplanen er relativt store og kostbare. Det er overveiende sannsynlig at de sin tid har stått på graver reservert for de rikere eiendommene. Det er imidlertid en kjensgjerning at det i svært få tilfeller er bevart gravminner fra frigravfeltene. Hvis disse gravene i det hele tatt hadde gravminner, var det enkle trekors med liten varighet.

Det kan lett oppfattes som bevaringsplanen utelukkende ønsker å bevare «riksmannskulturen» - selv om dette på ingen måte er hensikten. Størrelse og anskaffelsespris har ikke vært et kriterie for utvalgelse og fastsetting av bevaringsverdi. De enklere gravminnene, som f.eks. betonggravminnene, må tas like godt vare på som de større og mer synlige.

Bærum Kommune

Asplan Viak AS

4 KONSEKVENSER AV PLANEN

4.1 Lovgrunnlag for bevaring av gravplass

4.1.1 Gravferdslovens forskrift

Gravferdslovens forskrift har bestemmelser om bevaring:

§ 27. Bevaring

Kirkelig fellestråd kan vedta at områder av gravplassen eller enkeltgraver med gravminner og annet utstyr skal bevares. Slikt vedtak kan bl.a. gjøres dersom gravminner på et område av gravplassen eller en grav er av en viss alder, at det representerer en stilhistorie, har et lokalt særpreg i form eller materialbruk, gir uttrykk for en interessant personhistorie eller er unikt.

Gravplassvedtektene skal inneholde egne bestemmelser for de områder eller graver som vedtas bevart

4.1.2 Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø - T-3/2000

Det såkalte "Kirkerundskrivet" T-3/2000 utgitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet har også bestemmelser om bevaring:

3.2 Gravminner

Kirkelig fellestråd har et ansvar for å vurdere om bevaring av enkeltgraver eller deler av kirkegården er aktuelt, og kan etter § 27 i gravferdsforskriften vedta at områder av kirkegården eller enkeltgraver med gravminner og annet utstyr skal bevares. Dette gjelder utstyr som er i kirkegårdens eie, eller i privat eie når det gjøres avtale om bevaring. Fellestrådet bør se til at det iverksettes sikringstiltak for å sikre at særlig verneverdige gravminner ikke forfaller/forringes. Riksantikvaren kan bistå med rådgivning vedrørende konserverings- og sikringstiltak.

Gravminner i kirkegårdens eie som er eldre enn 60 år og yngre enn fra 1536, skal ikke flyttes eller fjernes før vedkommende fylkeskommune/samisk kulturminneråd har

hatt anledning til å uttale seg. Når det gjelder flytting eller fjerning av kulturhistorisk verdifulle gravminner i privat eie, bør fylkeskommunen/samisk kulturminneråd varsles på forhånd. Når uttalelse skal innhentes, forelegges saken skriftlig med foto av de aktuelle gravminner. Dersom kirkelig fellesråd ikke ønsker å følge kulturminnemyndighetens råd, kan saken klages inn for bispedømmerådet.

"Kirkerundskrivet" pålegger i hht § 3.2 kirkelig fellesråd et ansvar for å vurdere om bevaring er aktuelt og iverksette sikringstiltak.

4.2 Hjemmel for bevaringsplanen på Bryn kirkegård

Gravferdslovens forskrift (se over) krever at gravplassvedtektene skal inneholde egne bestemmelser for de områder eller graver som vedtas bevart.

4.2.1 Endring av vedtekter for gravplassen

Ved utarbeidelsen av planen i 1996 ble bestemmelser om bevaring av gravutstyr tatt inn i gravplassvedtektene. I forbindelse med oppdatering av planen er vedtektene gjennomgått på nytt og vurdert i forhold til dagens situasjon. For at vedtektene skal være juridisk bindende må disse vedtas av Bærum kommune v/ «Sektorutvalg frivillighet, idrett, kultur og kirke» og godkjennes av Fylkesmannen.

Vedtektene gir regler om at gravutstyr som er omfattet av planen ikke kan flyttes eller endres. I forbindelse med oppdatering av bevaringsplanen er det foreslått følgende:

§11. Særbestemmelser for bevaring av grav / gravsted på Bryn kirkegård, felt 001, 002, 003, 004 og 005

De områdene som er vedtatt bevart er definert på kart. Den enkelte grav med bevaringsverdig utstyr er avmerket på godkjent gravkart for hvert enkelt felt. Hver enkelt grav i området som har bevaringsverdig utstyr, er registrert på særskilt skjema.

Gravfester som er berørt av vedtaket, underrettes særskilt. Det gjøres skriftlig avtale med eieren/festeren om bevaring.

Bevaring av gravminnet skal ikke være til hinder for videre bruk av gravstedet, men Bærum kommune kan kreve urnebegravelse der hensyn til bevaring av gravutstyret er i konflikt med gjennomføring av kistebegravelse.

Navnetilføyelser på verneverdig gravutstyr kan skje på gravminnets skriftflate(r) eller på baksiden av gravminnet. Det tillates ikke påført andre navn enn på personer som er gravlagt i gravstedet. Dersom det ikke er mulig å føye flere navn og data på gravminnet, kan det monteres en liggende navneplate på gravstedet. Størrelse og plassering av navneplate skal i hvert tilfelle godkjennes av Bærum kommune. Gravutstyret skal ikke tilføres nye elementer i form av lykter, vaser, figurer e.l. Eksisterende gravutstyr som er en del av det opprinnelige gravminnet eller utsmykningen skal ikke fjernes.

Gravutstyr som er yngre enn 60 år kan flyttes eller fjernes. Ved vurdering av nytt utstyr skal det legges særlig vekt på materialbruk, form og størrelse, slik at det nye utstyret i størst mulig grad harmonerer med det som er bevart. Nytt utstyr må i hvert

.....
enkelt tilfelle godkjennes av Bærum kommune.

Når festeavtale for grav med bevaringsverdig gravutstyr avsluttes, vurderer Bærum kommune å overta vedlikehold av gravutstyret. Graver med gravutstyr som er vurdert som meget bevaringsverdig skal som regel ikke tas i bruk igjen til ny gravlegging.

4.3 Framtidig bruk av graver med bevaringsverdig gravutstyr

4.3.1 Gravlegging / urnenedsettelse

Gravene kan fremdeles brukes som tidligere. Det må tas stilling til om graver med spesielt store og tunge gravminner og gravplater ikke lenger skal tillates brukt til kistegraver. Dette er først og fremst et praktisk spørsmål som har liten betydning for selve bevaringsplanen, men som må tas alvorlig av hensyn til de ansatte på gravplassen.

4.3.2 Feste – opphør av festeavtale

Alle graveiere beholder sine festeavtaler og rettigheter vedrørende bruk av gravstedet. Det forutsettes også at de fremdeles dekker utgifter til stell og vedlikehold.

Graver hvor festet er gått ut og ikke ønskes fornyet av familien vurderes i hvert tilfelle. Gravstedene med størst bevaringsverdi overtas av Bærum kommune.

4.3.3 Varsling av festere av graver med bevaringsverdige gravminner - inngåelse av avtale

Når bevaringsplanen er vedtatt må alle graveiere innenfor bevaringsområdet varsles med orientering om hvilke konsekvenser planen har. I denne forbindelse sendes de oppdaterte gravplassvedtektene med. For graver med bevaringsverdige gravminner sikrer vedtektene at gravminnet ikke endres eller tilføyes elementer som forringer verdien. Det gir også føringer for påføring av nye navn når det opprinnelige gravminnet er fullt. Vernet skal imidlertid ikke være til hinder for bruk av gravstedet.

Følgende avtale bør inngås mellom fester av grav med bevaringsverdig gravminne og Gravplassavdelingen i Bærum kommune:

UTKAST TIL AVTALE MED FESTERE

Avtale om bevaring av gravminner ved Bryn kirke

Gravferdsloven § 18 og forskrift til Gravferdsloven § 27 gir hjemmel til å definere gravminner som bevaringsverdige, samt å lage vedtekter som sikrer at disse blir bevart.

Gravminnet/gravminnene på grav nr. ____ / ____ / ____ er definert som bevaringsverdige i Bevaringsplan for Bryn kirkegård.

Følgende avtale inngås mellom fester og Gravplassavdelingen i Bærum kommune:

- Bevaring av gravminnet skal ikke være til hinder for videre bruk av gravstedet, men Gravplassavdelingen i Bærum kommune kan kreve urnebegravelse der hensyn til bevaring av gravutstyret er i konflikt med gjennomføring av kistebegravelse.
- Gravminnet skal ikke fjernes eller erstattes. Når festeavtalen opphører overtas gravutstyret

av Gravplassavdelingen i Bærum kommune. Graver med gravutstyr som er vurdert som meget bevaringsverdig skal som regel ikke i bruk igjen til ny gravlegging.

- Gravutstyret skal ikke tilføres nye elementer i form av lykter, vaser, figurer e.l. Eksisterende gravutstyr som er en del av det opprinnelige gravminnet eller utsmykningen skal ikke fjernes.
- I de tilfellene der gravminnets tekstflate er fullt, tillates det enten å snu gravminnet og ta i bruk baksiden, sokkel e.l. Dersom dette ikke er mulig er det tillatt å legge enkel navneplate/gravplate i bakken, i høyde med terreng. Navnetilføyer på slike gravminner skal godkjennes av Gravplassavdelingen i Bærum kommune.
- Når festeavtale for grav med bevaringsverdig gravutstyr avsluttes, vurderer Bærum kommune å overta vedlikehold av gravutstyret. Graver med gravutstyr som er vurdert som meget bevaringsverdig skal som regel ikke tas i bruk igjen til ny gravlegging.

Dato:

Sted:

Underskrift, fester av gravsted

Underskrift Gravplassavdelingen,
Bærum kommune

4.3.4 Gjenbruk av graver med bevaringsverdig gravutstyr

Det anbefales at graver med gravminner, som er vurdert som meget bevaringsverdige, som regel ikke tas i bruk til ny gravlegging etter at festet har opphørt. Det samme gjelder gravminner som er eldre enn 100 år, dvs fra før 1915.

For øvrige graver med bevaringsverdige gravminner bør det gjøres en vurdering av om grava kan gjenbrukes. Dette kan skje ved at det bevaringsverdige gravminnet slipes ned og påføres nye navn og er særlig aktuelt hvis det ikke er knyttet bevaringsverdi til selve innskriften på det gamle gravminnet. Det er viktig å være oppmerksom på at innskrift og annen dekor ofte representerer en viktig del av gravminnets verdi. I følgende tilfelle er gravminnet godt egnet for gjenbruk:

- gravminnet er allerede nedslipt og innskriften er ikke den opprinnelige
- gravminnet er snudd og baksiden er tatt i bruk som skriftflate

Flere gravminner kan være egnet til å snu slik at den gamle innskriften bevarer på baksiden. Det knytter seg imidlertid usikkerhet til om folk vil godta at de må beholde navn til annen familie på baksiden. En løsning med nedsliping av gammel innskrift vil medføre at gravstedet kan festes på nytt, men den nye graveieren må benytte det gamle gravminnet og kjøpe dette ved inngåelse av festeavtalen (dette er samme praksis som på Lommedalen urnelund). I enkelte tilfeller kan det være mulig å legge til et nytt gravminne i form av en liggende plate, samtidig som det gamle bevaringsverdige gravutstyret opprettholdes. Ved inngåelse av ny festeavtale må det avtales at det gamle gravutstyret ikke kan fjernes eller skiftes ut. Det anbefales at graver av denne typen bare tillates brukt til nedsetting av urner, dvs. at gravstedet festes som en urnegrav.

4.3.5 Graver som vurderes tatt ut av bruk

En del av gravminnene som er registrert bevaringsverdige har etter alt å dømme stått på gravsteder som har bestått av flere graver. Etterhvert har det skjedd en oppdeling av gravstedene og det har blitt satt opp flere gravminner. På enkelte steder vil en ytterligere foretting med nye gravminner være uheldig. Et av særpregene ved bevaringsområdet er et mer uregelmessig mønster i plassering av gravminnene enn på nyere gravfelt. I den grad det er mulig bør en vurdere å ikke feste bort graver som ligger tett opptil bevaringsverdige gravminner. Dette må utelukkende gjøres i forbindelse med at gravfestet går ut og eventuelt skal tilbys til nye festere.

4.4 Gravminner uten bevaringsverdi innenfor bevaringsområdet

4.4.1 Restriksjoner på valg av gravminner – varsling av gravfestere

På graver som ligger innenfor bevaringsområdet, er det gitt føringer for valg av nye gravminner også på gravene som ikke har bevaringsverdig utstyr. Ved montering av nytt utstyr må dette i hvert enkelt tilfelle godkjennes av Gravplassavdelingen i Bærum kommune.

Det bør tilstrebes at nye gravminner har enkle klassiske geometriske former. Løse dekorgjenstander som lykter og fugler bør unngås.

Hvis det på noen av gravplassene finnes et lager av gamle gravminner, bør disse vurderes oppusset og tilbys graveiere innenfor bevaringsområdet.

Gravfestere av gravsteder som det ikke er knyttet bevaringsverdi til, må også varsles om at det gjelder særskilte bestemmelser for valg av gravutstyr på feltene 001-005 på Bryn kirkegård.

4.5 Eventuelle andre tiltak på gravstedene

Vi vet med sikkerhet at det har vært rammer rundt mange av gravstedene. Flere av gravminnene ville ha kommet bedre til sin rett ved at det ble lagt en enkel steinramme og grusdekke rundt hele gravstedet. Flyfoto fra 1954 gir en viss oversikt over utbredelsen av gravrammer på Bryn kirkegård. Med fotografiene som dokumentasjon kan man velge ut gravsteder der det kan være mulig å reetablere rammene.

Flyfoto 1954 Fotograf: Widerøes flyveselskap og Polarfly AS, Bærumssamlingen

Utsnitt av samme flyfoto som over. I 1954 var de aller fleste gravstedene rammet inn.

4.6 RESTAURERING AV GRAVUTSTYR

Mange av gravminnene på feltet har behov for restaurering. For steingravminnene gjelder det vasking og oppretting. I tillegg til gravminnene som er ramset opp nedenfor, trenger flere av gravplatene, både i støpejern og stein, løftes opp og legges i grusbed. Slik de ligger i graset i dag er de utsatt for å bli ødelagt. Gravplatene i seg selv har imidlertid god tilstand og er derfor ikke lagt inn i listen nedenfor.

Gravminnene på området som har det største behovet for vask, fjerning av mose og oppretting står på følgende gravsteder:

Felt	Rekke	Grav nr
001	05	013-014
	07	006-007
	07	014-016
	08	016-018
	09	014-015
	10	007-008
	10	012-013
	10	021
	11	004-05
002	03	023-024
	04	023-024
003	06	004-009
005	01	019
	04	021
	04	022

På en del gravminner er skriften blitt uleselig. Oppfrisking av innskrifter av innskrifter på bevaringsverdige gravminner er imidlertid et arbeid for eksperter. Det samme gjelder reparasjon av gravminner i støpejern eller smijern. Slike tiltak bør planlegges som egne prosjekter. Selv om gravfesterene i teorien har ansvar for istandsetting av sine gravsteder, vil det i mange tilfelle være vanskelig å få gjennomført tiltak hvis ikke det offentlige yter økonomisk støtte. Riksantikvaren vil kunne gi tilskudd til slike arbeider. På Tanum kirkegård ble det 1990-tallet gjennomført rehabilitering av et gravsted med støpejernsgravminner med økonomisk støtte fra kulturminnemyndighetene.

Vedlikehold og bevaring av gravminner

5 LANDSKAPSPLAN

Det er ønskelig at bevaringsområdet skal fremstå som helhetlig med utforming og materialbruk som er tilpasset områdets spesielle karakter og som harmonerer med hele gravplassen.

Området oppleves i dag som helhetlig. De viktigste elementene i bevaringsområdet er de bevaringsverdige gravminnene. Gravminnene har en historie å fortelle og omgivelsene er en arena der disse oppleves. Mye av arealet i området er graver med gravminne. Kirken i nord og hekken omkring danner gode rolige vegger i rommet. Andre elementer bør ikke konkurrere om oppmerksomheten. Store gamle trær vitner om tid som har gått og har stor visuell virkning både med sin størrelse og sitt spill i lys og skygge.

Etter siste utvidelse av gravplassen har bevaringsområdet mistet sin avgrensing mot øst ved at de nye gravfeltene ligger inntil den gamle grensa. Trærne som står i grenselinja er såpass store at de gir liten visuell skjerming i øyehøyde. Terrengforholdene med et svakt fall mot øst bidrar også til å forsterke virkningen av at den gamle delen av gravplassen ikke lenger danner et eget rom.

Våre forslag omfatter hovedsakelig flere mindre tiltak som kan heve kvaliteten på noen elementer og sikre særpreg på lengre sikt.

5.1 Innramming mot yttersiden av gravplassen

Det er ikke behov for å gjøre vesentlige endringen med den ytre rammen om bevaringsområdet. Smijerngjerdet i adkomstområdet er av to typer. I området ved gravkapellet består fremdeles det gamle gjerdet, mens det foran kirken er skiftet ut med et nyere «industrifremstilt» smijernsgjerde. Det opprinnelige gjerdet står imidlertid fremdeles lagret på Bryn. Det anbefales at dette rustes opp, eventuelt suppleres og monteres på nytt.

5.2 Vegetasjon

De store trærne preger bevaringsområdet. Flere trær bør plantes for å opprettholde «den gamle yttergrensen». Plassering må tilpasses graver som er i bruk. Når de gamle trærne dør eller av sikkerhetsmessige hensyn må fjernes, bør de erstattes med nye.

Trærne langs nord – syd akse er også viktige. De markerer endene på stien og den sentrale nassen. Her er det heller ikke aktuelt å plante flere langs stien når hensyn til

bestemte plasser. Her er det heller ikke ønsket å plante flere lange stam og høye, men i gravene.

Enkelte solitærbusker og små trær er med på å skape et variert vegetasjonsbilde. Ved å supplere denne type beplantning, vil det gi et særpreg som skiller området fra resten av gravplassen hvor vegetasjon stort sett er samlet i større felt med busker og stauder. Bruk av solitærplanter kan også underbygge området generelle preg av variasjon skapt av gravminner med ulik form og størrelse og mindre regelmessig plassering enn på andre felt. I planen er det markert en del steder hvor det er ledige graver med mulighet for plassering av busker eller små trær. Det er ikke forutsatt planting av alle plantene som er vist på planen. Noen få trær eller busker innenfor området vil gi den ønskede virkningen. Antall og art må sees i sammenheng slik at de enkelte buskene kommer til sin rett og at gravminnene ikke blir forstyrret.

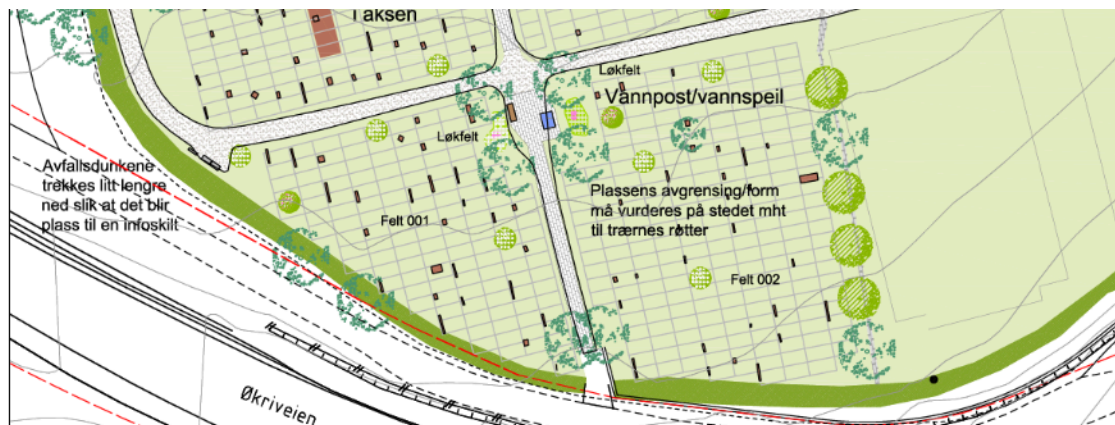
Følgende busker kan være aktuelle:

- Hydrangea paniculata ('Grandiflora') – Syrinhortensia (oppstammet)
- Hydrangea arborescens 'Annabella' – Buskhortensia
- Prunus trilobata – rosemandel (på stamme)
- Roser
- Duftskjærsmine

Illustrasjonsbilder blomstrende busker og små trær. Hortensiaen til venstre står innenfor bevaringsområdet i dag.

Utsnitt av forslag til landskapsplan med spredte blomstrende busker på gravfeltene. Antallet bør begrenses til 4-5 for hele området

Annen beplantning som foreslås er bunndekkebeplantning langs kirkeveggen og stauder/løk i bed ved krigsminnesmerket.

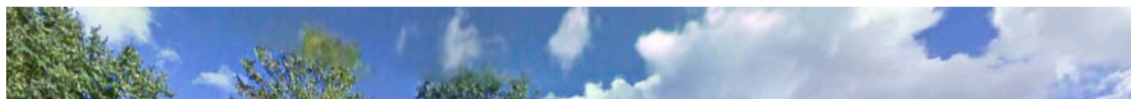
Ved oppgradering av sentral plass foreslås det å lage løkfelt under/mellom trærne. Det er da primært tenkt løk som ikke må tas opp.

De fire trærne foran inngangspartiet er i dag veldig store og skjuler mye av kirken. I følge trerapporter fra AB trepleie (2001 og 2008) hadde de alle behov for letting/tykning av krona og tre av dem avstivning. Trærne er gamle og i aldringsfasen. Trærne er historiske, men når disse utgår foreslås det likevel at en vurderer om disse skal erstattes evt erstattes med mindre trær/søyle trær. De står såpass tett på kirken og skjuler mye av inngangen.

Det er mange store trær ellers i adkomstområdet som skaper romlighet. Ved planting av nye trær i dette området når noen utgår, er det viktig å vurdere plassering slik at siktlinjer fra yttersiden mot kirken holdes åpne.

Utsikt fra veien sett mot nord (foto Google map)

Utsikt fra veien sett mot sør (foto Google map)

5.3 Veger og plasser

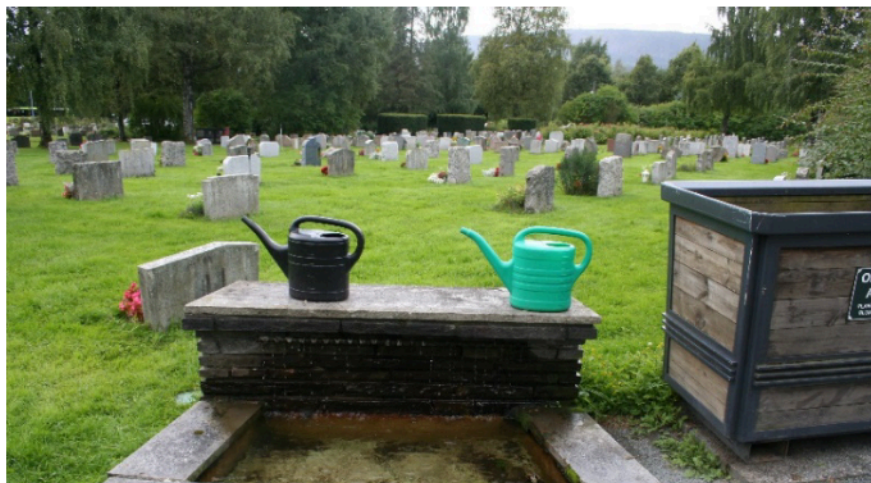
I plan er ikke grusstiene helt snorrette, men ute oppleves de nærmest som det. Det er ikke så mye man oppnår ved å legge innsats i å rette opp disse. Det som er viktig er å opprettholde kantstikkingen. Det er foreslått noe oppretting av veiene inn mot krysset ved det gamle bassenget og minnesmerket. Her strammes veiene litt opp og krysset snevres inn.

5.3.1 Skisseforslag til oppgradering av sentral plass

I følge festskriftet «Bryn kirke v.Bærum 1861 – 1961) ble det på slutten av 1940 og 50 tallet «Foretatt omfattende beplantninger av både prydbusker og blomster, der er jevnet ut og tilsådd, lagt helleganger og et par mindre vannbasseng med fontene er anskaffet.» Det er mulig at nord-søraksen på et tidspunkt har vært hellelagt. Vi har tegnet et forslag der denne stien er hellelagt med skifer. Det vil bidra til å fremheve den gamle delen. I denne aksen ligger også plassen med vannbassenget. Bassenget ligger midt i vegen og er et blikkfang. Plassen forøvrig er kun en utvidelse av grusstien omkring bassenget. I det ene hjørnet står en av vannpostene.

Vannbassenget vil trenge omfattende rehabilitering for å få tilbake sin opprinnelige standard. I denne sammenheng er ikke den tekniske delen vurdert.

Det foreslås en løsning der bassenget fjernes og erstattes av en ny vannpost som også kan ha et vannspeil i seg. Denne kan med fordel utformes etter samme prinsipp som en av vannpostene på den nyere del av gravplassen, men denne bør tegnes/designes spesielt for den gamle delen.

Vannpost som kan danne utgangspunkt for ny vannpost med vannspeil på sentral plass

Bassenget/vannposten trekkes til siden slik at den rette ganglinjen holdes. Det vil også fremheve krigsminnesmerket på veggen på kirken. På den andre siden av ganglinjen foreslår vi at det settes en benk.

Hele plassen opparbeides i skifer og vil dermed være en utvidelse av stien slik som tidligere. Formen bør vurderes på stedet etter hvordan man kan anlegge den uten å skade røttene til de store omkringliggende trærne.

Utsnitt fra landskapsplanen. Det legges skifer belegg i hovedaksen og på den sentrale plassen. Driftsvegen som går øst/vest har gjennomgående grusdekke.

5.3.2 Markering/plass ved krigsminnesmerke

Markeringen av krigsminnesmerket er i dag veldig beskjedent. Det fortjener en litt større oppmerksomhet når det i tillegg ligger i enden av siktaksen for adkomsten sørfra. Det foreslås å føre den hellelagte stien helt frem til krigsminnesmerke og utvide arealet her. Det gis plass til en benk med bedre forankring enn benkene som står langs veggene i dag.

Krigsminnesmerket på kirkeveggen

5.4 Markering av den gamle grensen mot øst

Langs yttergrensen i øst ser det ut til å ha gått en mur. Dette er muren mot Brynsveien som ble etablert i 1899. Flere steder ligger det antakelig «rester» som er dekket med gress i dag. Vi foreslår at en prøver å grave fram «toppen» der det er mulig. For å markere og vise fram den gamle grensen, foreslår vi å opparbeide stripe av skifer evt mellom fremgravd gammel topp av mur. Stripen av skifer skal ikke fremstå som en hellelagt skifersti. Størrelse, form og farge på skiferen må vurderes når man har gravd fram «restene».

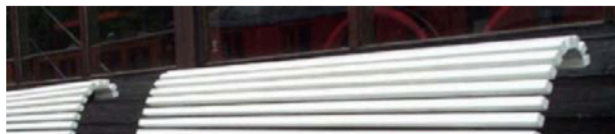
Rester av gammel mur

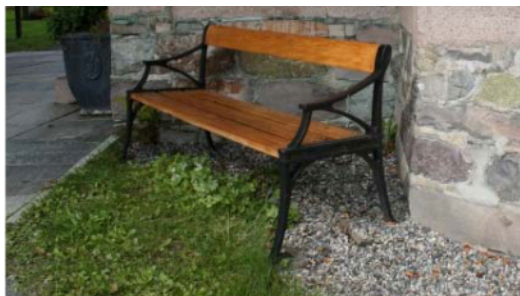
5.5 Møblering

5.5.1 Benker

For å skille bevaringsområdet fra resten av gravplassen, foreslås det å finne en egen benk som bare brukes på dette området. Mest sannsynlig var det lite benker de tidligste årene. Fra noen gamle foto ser vi at de hadde med seg små krakker som ble satt ut for eksempel ved begravelser.

Benkene må gis en form og fargebruk som er tilpasset miljøet på Bryn kirkegård.

Eksempel på benker, til venstre benk fra Norsk Jernbanemuseum, til høyre benk som står ved Bryn kirke i dag

5.5.2 Avfallsbeholdere

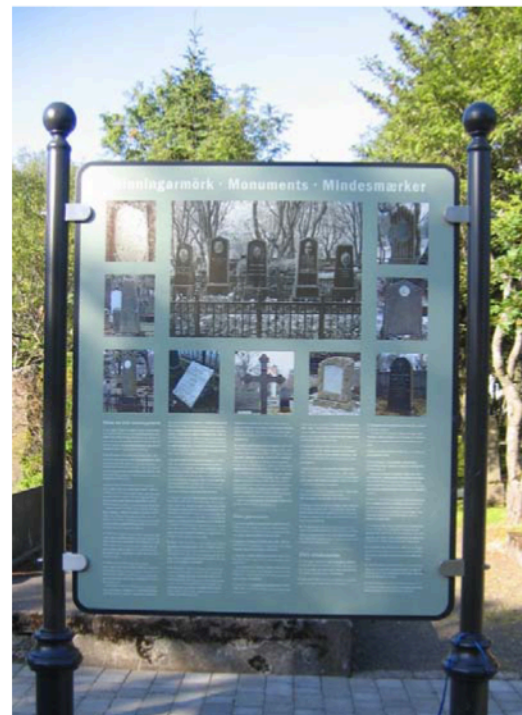
Avfallsbeholderne ligger i kanten av området, men sentralt. Det er ingen andre steder der dunkene kan stå skjermet, men strategisk til ellers på området. Avfallsdunkene som finnes på gravplassen i dag er helt greie og kun den typen er i bruk. På markedet finnes det få typer med en høyere estetisk kvalitet som er spesielt tilpasset gravplasser.

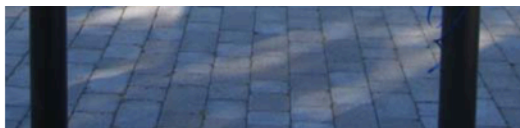
Avfallsdunkene kan flyttes litt lengre sørover og grusarealet utvides noe.

I tillegg kan det suppleres med busker som også delvis vil skjerme for dunkene og konkurrere om oppmerksomheten i siktaksen.

5.5.3 Informasjonstiltak

Vi foreslår å sette opp et eller flere informasjonsskilt om bevaringsområdet ved adkomsten til området.

På den gamle gravplassen i Reykjavik er det satt opp informasjonstavler med opplysninger om gravplassens bevaringsverdier.

6 VEDLEGG

- Vedlegg 1: LO01_oversiktsplan over bevaringsområdet, målestokk 1:500
- Vedlegg 2: LP01_landskapsplan, målestokk 1:500
- Vedlegg 3: Utkast til tillegg til lokale gravplassvedtekter og avtale med festere
- Vedlegg 4: «Kirkegården» utdrag fra jubileumsberetning for Bryn kirke
- Vedlegg 5: Utdrag fra boka «Kirkegården – et levende kulturminne» kap. VII Vedlikehold og bevaring av gravminner
- Vedlegg 6: Kulturhistorisk registrering, skjemaer med fargebilde og beskrivelse av alle registrerte gravminner, sortert etter gravident
- Vedlegg 7: Registrering vegetasjon og materialbruk

Bærum Kommune

Asplan Viak AS